

Sygn. akt II PK 248/14

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 15 września 2015 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Zbigniew Korzeniowski (przewodniczący)

SSN Jolanta Frańczak (sprawozdawca)

SSN Krzysztof Staryk

w sprawie z powództwa Stowarzyszenia T. w P. działającego na rzecz P. J.
przeciwko H. Sp. z o.o. w S.

o zapłatę,

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy, Ubezpieczeń
Społecznych i Spraw Publicznych w dniu 15 września 2015 r.,

skargi kasacyjnej strony powodowej od wyroku Sądu Okręgowego w B.
z dnia 10 kwietnia 2014 r.,

I. oddała skargę kasacyjną,

**II. zasądza od powoda na rzecz strony pozwanej 1350 (jeden
tysiąc trzysta pięćdziesiąt) zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa
procesowego w postępowaniu kasacyjnym.**

UZASADNIENIE

Sąd Rejonowy – Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w B. wyrokiem z dnia 18 września 2013 r. oddalił powództwo Stowarzyszenia „T.” działającego na rzecz P. J. skierowane przeciwko H. Sp. z o.o. o zapłatę kwoty 68.000 zł tytułem ryczałtów za noclegi oraz orzekł o kosztach procesu.

Sąd Rejonowy ustalił, że P. J. zatrudniony był u strony pozwanej w okresie od dnia 18 września 2007 r. do dnia 30 września 2012 r. na stanowisku kierowcy międzynarodowego. Strony uzgodniły w punkcie 2.4 umowy o pracę, że pracownikowi na utrzymanie kosztów pobytu za granicą za każdy dzień pobytu – od dnia wyjazdu do powrotu na teren Polski – przysługuje dieta w wysokości 42 euro. Prawo do ekwiwalentu pieniężnego na pokrycie kosztów pobytu za granicą przewidywał także obowiązujący w pozwanej spółce regulamin wynagradzania, który w dacie zawarcia umowy o pracę między stronami stanowił, że za każdy dzień pobytu za granicą pracownikowi przysługuje ekwiwalent pieniężny na wyżywienie w wysokości określonej w umowie o pracę. Regulamin został zmieniony przez pracodawcę z dniem 17 sierpnia 2009 r. w ten sposób, że „za każdy dzień pobytu za granicą pracownikowi przysługuje ekwiwalent na pokrycie kosztów, w tym kosztów wyżywienia, kosztów noclegu w wysokości określonej w umowie o pracę”. Wprowadzenie zmian do regulaminu zostało dokonane w sposób zwyczajowo przyjęty przez pracodawcę, a zmiany te weszły w życie z dniem 1 września 2009 r. Kierowcy międzynarodowi w okresach odpoczynku nie korzystali z noclegu w hotelu lub motelu. Ekwiwalent pieniężny na pokrycie kosztów podróży w umowach o pracę określany był jako „dieta”.

W odniesieniu do takich ustaleń faktycznych Sąd Rejonowy uznał powództwo za bezzasadne. W pierwszej kolejności Sąd Rejonowy zwrócił uwagę na kwalifikację podróży służbowej kierowcy w ustawie z dnia 16 kwietnia 2004 r. o czasie pracy kierowców (jednolity tekst: Dz.U. z 2012 r., poz. 1155 ze zm.) oraz prawo do należności na pokrycie kosztów podróży służbowej na zasadach określonych w art. 77⁵ § 3-5 k.p. w związku z art. 21a ustawy o czasie pracy kierowców. Wskazał, że pozwany pracodawca nie jest podmiotem publicznym i mógł uregulować należności pracowników związane z podróżą służbową w odmienny sposób niż w rozporządzeniach Ministra Pracy i Polityki Społecznej z

dnia 19 grudnia 2002 r. w sprawie wysokości i warunków ustalania należności przysługujących w państwowej lub samorządowej jednostce sfery budżetowej z tytułu podróży służbowej na obszarze kraju i za granicą (Dz.U. Nr 236, poz. 1990 i 1991 ze zm.), z wyjątkiem diety, która nie mogła być niższa niż dieta w podróży służbowej na obszarze kraju określona dla sfery budżetowej (art. 77⁵ § 4 k.p.). A zatem prywatny pracodawca w latach 2009-2011 mógł w regulaminie wynagradzania zagwarantować pracownikowi z tytułu podróży poza granicami kraju dietę w wysokości nie niższej niż 23 zł, czyli około 6 euro. Sąd Rejonowy stwierdził, że ryczałtowe określenie należności według stawki 42 euro zaspokajało żądanie pracownika, zatrudnionego jako kierowca międzynarodowy, z tytułu kosztów podróży zagranicznej, w tym noclegów. Takie były bowiem ustalenia i umowa stron.

W ocenie Sądu Rejonowego, kierując się zasadą określoną w art. 65 § 2 k.c. w związku z art. 300 k.p., nie wynika, aby zamiarem stron było uregulowanie w umowie tylko części świadczeń należnych pracownikowi w związku z odbywanymi podróżami służbowymi. Strona pozwana ustalając wysokość należności z tytułu podróży na kwotę 42 euro (tzw. dieta) uprościła w ten sposób rozliczenia z kierowcami, a sami kierowcy mieli pełną świadomość i jasność, jakie świadczenia otrzymują. Strona pozwana nie ewidencjonowała krajów, w jakich pracownicy spędzali noclegi, mimo iż w zależności od tego zmienia się kwota ryczałtu za nocleg. Z drugiej strony pracownicy nie zgłaszali roszczeń z tego tytułu i nie kwestionowali przyjętych w umowie i regulaminie postanowień co do wysokości należności przysługujących pracownikom z tytułu podróży służbowych poza granicami kraju. Wobec powyższego Sąd Rejonowy uznał, że ustalona w umowie o pracę „dieta” obejmowała wszystkie należności z tytułu wydatków (kosztów) związanych z podróżą służbową kierowcy i nie ma podstaw, aby pojęcie „dieta” zawężyć tylko do wyżywienia i drobnych wydatków. Natomiast regulamin wynagradzania, w wersji obowiązującej po zmianie w sierpniu 2009 r., był korzystniejszy dla pracowników pozwanego pracodawcy bowiem wprowadzał w istocie dodatkowe świadczenia. Ponadto Sąd Rejonowy zaznaczył, że pracownicy nie ponosili jakichkolwiek kosztów noclegu, ponieważ spali w kabinie samochodu.

Sąd Okręgowy – Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w B. wyrokiem z dnia 10 kwietnia 2014 r. oddalił apelację powoda Stowarzyszenia „T.” oraz zasądził

od powoda na rzecz strony pozwanej kwotę 1.800 zł tytułem zwrotu kosztów postępowania odwoławczego.

Sąd Okręgowy stwierdził, że w całości akceptuje ustalenia i rozważania Sądu pierwszej instancji, w tym przede wszystkim, że zasadnicze znaczenie w zakresie regulacji zwrotu kosztów podróży służbowych miała umowa o pracę. Zgodnie z tą umową pracownik otrzymywał dietę na pokrycie kosztów pobytu za granicą Rzeczypospolitej Polskiej w kwocie 42 euro. Dieta w rozumieniu stron obejmowała wszystkie możliwe koszty podróży, w tym koszty wyżywienia, korzystania z sanitariatów i koszty ewentualnych noclegów. Z ustaleń faktycznych nie wynika, aby strony umowy o pracę miały zamiar uregulować tylko część świadczeń związanych z podróżą służbową. Dieta 42 euro obejmowała więc 25% limitu za nocleg. Umowa nie była niezgodna z regulaminem wynagradzania bowiem regulamin nie wskazywał, jaka część kwoty 42 euro stanowi ekwiwalent na wyżywienie. Nawet gdyby próbować przyjąć, że zmiana regulaminu wynagradzania nie została skutecznie wprowadzona, to wobec szerokiego ujęcia świadczenia w umowie o pracę okoliczność ta nie ma znaczenia z punktu widzenia zasadności żądań. Sąd Okręgowy dostrzegł, że ustawodawca europejski nie postrzega spania kierowcy w kabinie jako sytuacji zagrażającej jego życiu i zdrowiu. Gdyby próbować uznać, że „dieta” określona umową o pracę nie obejmowała ryczałtu za nocleg, to żądanie ryczałtu byłoby sprzeczne z normą z art. 8 k.p. Ryczałt odnosi się do rzeczywistego noclegu w warunkach hotelowych i nie może być ujmowany jako instrumentalna podstawa do uzyskania dalszego świadczenia. Nie bez znaczenie jest, że rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 19 grudnia 2002 r. w sprawie wysokości i warunków ustalania należności przysługujących w państwowej lub samorządowej jednostce sfery budżetowej z tytułu podróży służbowej za granicą nie regulowało sytuacji, gdy pracownik mobilny godzi się na spanie w samochodzie i z góry wyklucza spanie w hotelu.

Powyższy wyrok zaskarżył skargą kasacyjną w całości pełnomocnik powoda Stowarzyszenie „T.”, zarzucając naruszenie prawa materialnego:

a) art. 18 § 2 k.p. przez niezastosowanie i przyjęcie, że: wypłacana pracownikom kwota 42 euro za dobę podróży służbowej stanowiła ekwiwalent pieniężny na pokrycie kosztów pobytu za granicą określony w § 11 regulaminu

wynagradzania obowiązującego u strony pozwanej, gdy z łączącej strony umowy (pkt 2.4) oraz z dokumentacji płacowej wynika, że pracodawca zobowiązał się i wypłacał pracownikom samą dietę w wysokości 42 euro za każdy dzień pobytu za granicą i tym samym postanowienia umowy o pracę jako korzystniejsze dla pracownika należy traktować jako obowiązujące w pierwszej kolejności; pojęcie „dieta” użyte przez pracodawcę w umowie o pracę obejmuje swoim zakresem także należne powodowi świadczenie tytułem ryczałtu za noclegi, gdy pojęcie to zdefiniowane jest wiążąco w dwóch rozporządzeniach Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 19 grudnia 2002 r. w sprawie wysokości i ustalania należności przysługujących pracownikom zatrudnionym w państwowej lub samorządowej jednostce sfery budżetowej z tytułu podróży służbowej na obszarze kraju i poza granicami kraju (ustawodawca wymienia osobno diety oraz zwrot kosztów przejazdów i dojazdów oraz noclegów), a zatem nie ma podstaw prawnych, aby w postanowieniach umowy podział ten nie został zachowany. Postanowienia umowy w tym zakresie, jako mniej korzystne dla pracownika nie są ważne z mocy art. 18 § 1 k.p.;

b) art. 18 § 3 k.p. przez niezastosowanie i błędne przyjęcie, że w zakresie przyznawania należności z tytułu podróży służbowych obowiązujący u pozwanego pracodawcy regulamin wynagradzania obowiązywał pracowników, gdy postanowienia regulaminu wynagradzania w § 11 ust. 1 naruszają zasadę równego traktowania w zatrudnieniu;

c) art. 65 § 2 k.c. w związku z art. 300 k.p. i w związku z art. 18 § 1 k.p. poprzez ich niewłaściwe zastosowanie i przyjęcie, że zgodnym zamiarem stron stosunku pracy było przyjęcie, że użyte w umowie o pracę sformułowanie „dieta” obejmuje również świadczenia z tytułu ryczałtu za nocleg, w sytuacji gdy taka interpretacja zapisów umowy jest bezsprzecznie mniej korzystna dla pracowników niż interpretacja, która ma podstawy w ogólnych przepisach prawa pracy;

d) art. 77⁵ § 3 k.p. przez niewłaściwe zastosowanie i przyjęcie, że pracodawca mógł uregulować kwestię wypłaty należności z tytułu podróży służbowych częściowo w regulaminie wynagradzania, a częściowo w umowie o pracę. Gdy tymczasem ustawodawca wyraźnie przewidział, że w przypadku pozwanej spółki możliwe to było wyłącznie w regulaminie wynagradzania i

wykluczone jest regulowanie tych kwestii jednocześnie w regulaminie wynagradzania oraz częściowo w umowie o pracę;

e) art. 77⁵ § 1, 3 i 5 k.p. oraz § 2 ust. 2 lit. b oraz § 9 rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 19 grudnia 2002 r. w sprawie wysokości oraz warunków ustalania należności przysługujących pracownikowi zatrudnionemu w państwowej lub samorządowej jednostce sfery budżetowej z tytułu podróży służbowej poza granicami kraju w związku z § 11 ust. 1 regulaminu wynagradzania poprzez zastosowanie w miejsce ogólnych przepisów prawa pracy normy prawnej przewidzianej w § 11 ust. 1 regulaminu wynagradzania, w sytuacji gdy: - regulamin wynagradzania w ogóle nie został podany do wiadomości pracowników w sposób przyjęty u pracodawcy (brak potwierdzenia na piśmie przez pracownika wymaganego przez pracodawcę w § 14 ust. 2 regulaminu wynagradzania), a § 14 ust. 3 regulaminu wynagradzania wyraźnie stanowi, że odmowa potwierdzenia o zapoznaniu się z regulaminem będzie traktowana na równi z odmową przestrzegania postanowień regulaminu; - regulamin wynagradzania w § 11 nie zawiera określenia samej wysokości należnego pracownikowi ekwiwalentu pieniężnego na pokrycie kosztów pobytu za granicą, a zatem Sąd Okręgowy z uwagi na znaczną ułomność regulaminu w tym zakresie winien ustalić i zasądzić należne pracownikowi wynagrodzenie, kierując się wskazaniem zawartymi w powszechnie obowiązujących przepisach prawa pracy;

f) § 9 ust. 2 rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 19 grudnia 2002 r. w sprawie wysokości oraz warunków ustalania należności przysługujących pracownikowi zatrudnionemu w państwowej lub samorządowej jednostce sfery budżetowej z tytułu podróży służbowej poza granicami kraju przez błędną wykładnię, a w konsekwencji przyjęcie, że ryczałt za nocleg nie przysługuje pracownikowi w sytuacji, gdy nie poniósł on żadnych kosztów w związku z noclegiem spędzonym w zagranicznej podróży służbowej;

g) art. 241¹³ § 2 k.p. w związku z art. 77² § 5 k.p. przez ich niezastosowanie i przyjęcie, że strona pozwana dokonując zmiany regulaminu wynagradzania nie była obowiązana dokonać wobec pracownika zmiany w trybie określonym tymi przepisami, tj. w drodze wypowiedzenia dotychczasowych warunków zatrudnienia, ewentualnie w drodze zawarcia z pracownikiem

porozumienia zmieniającego dotychczasowe warunki zatrudnienia oraz błędne przyjęcie, że regulamin wynagradzania w brzmieniu obowiązującym od dnia 1 września 2009 r. obowiązywał reprezentowanego przez powoda pracownika;

h) art. 8 ust. 8 rozporządzenia (WE) nr 561/2006 z dnia 15 marca 2006 r. w sprawie harmonizacji niektórych przepisów socjalnych odnoszących się do transportu drogowego oraz zmieniające rozporządzenia Rady (EWG) nr 3821/85 i (WE) 2135/98, jak również uchylające rozporządzenie Rady (EWG) nr 3820/85 (Dz.U. UE. L. 2006.102.1) oraz art. 14 ustawy o czasie pracy kierowców poprzez nieprawidłowe zastosowanie i błędną wykładnię polegające na zastosowaniu tych przepisów do zasad rekompensowania pracownikom kosztów podróży służbowych, podczas gdy przepisy te nie należą w ogóle do przepisów prawa pracy i nie regulują tych kwestii, a są wyłącznie przepisami prawa administracyjnego regulującego czas jazdy i odpoczynki kierowców.

Skarżący wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku poprzez uwzględnienie powództwa w całości i zasądzenie na rzecz P. J. kwoty 68.000 zł tytułem należności za niewypłacone pracownikowi ryczałty za noclegi w spornym okresie.

W uzasadnieniu skargi podniesione zostało, że Sąd Najwyższy w uchwale składu siedmiu sędziów z dnia 12 czerwca 2014 r., II PZP 1/14 (OSNP 2014 nr 12, poz. 164) przesądził jednoznacznie, że kabina samochodu nie stanowi zapewnienia przez pracodawcę bezpłatnego noclegu i dla rozstrzygnięcia sprawy zupełnie nie ma znaczenia, że pracownicy strony pozwanej decydowali się na spędzanie noclegu w ciężarówkach. Skarżący zarzucił, że w realiach niniejszej sprawy Sąd drugiej instancji błędnie przyjął, że prywatny pracodawca wobec zapisu zawartego w umowie o pracę mógł pozbawić pracownika arbitralnie ryczałtu za noclegi.

Strona pozwana w odpowiedzi na skargę kasacyjną wniosła o jej oddalenie i zasądzenie na jej rzecz od powoda kosztów postępowania kasacyjnego.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga kasacyjna jest nieuzasadniona. W pierwszej kolejności wskazać należy, że dla oceny przez Sąd Najwyższy, rozpoznający skargę kasacyjną, zarzutów naruszenia prawa materialnego miarodajny jest stan faktyczny sprawy będący podstawą wydania zaskarżonego wyroku, jeśli równocześnie brak jest

podstawy z art. 398³ § 1 pkt 2 k.p.c. - naruszenia przepisów postępowania mającego wpływ na wynik sprawy (por. wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 7 marca 1997 r., II CKN 18/97, OSNC 1997 nr 8, poz. 112; z dnia 11 kwietnia 2006 r., I CSK 175/05, LEX nr 424367; z dnia 5 maja 2010 r., II PK 343/09, LEX nr 603420). Innymi słowy oznacza to, że Sąd Najwyższy na podstawie art. 398¹³ § 2 k.p.c. wiąże ustalenia faktyczne, na których oparto zaskarżony wyrok. Z ustaleń Sądów obu instancji wynika, że strony w umowie o pracę uzgodniły, że kwota 42 euro obejmuje nie tylko wyżywienie podczas podróży służbowej, ale również ryczałt za noclegi. W orzecznictwie utrwalony jest pogląd, że ustalenie treści oświadczenia woli należy do ustaleń faktycznych i wchodzi w zakres podstawy faktycznej rozstrzygnięcia sądu, a uchybienia w tym zakresie mogą być - z ograniczeniami przewidzianymi w art. 398 § 3 i art. 398¹³ § 2 k.p.c. - wykazywane w ramach podstawy przewidzianej w art. 398³ § 1 pkt 2 k.p.c. Nie wystarczy więc zarzut naruszenia art. 65 § 2 k.c. i twierdzenie, że wola stron była inna niż ustalono, gdy nie zostały podważone ustalenia, na podstawie których stwierdzono taką wolę stron (por. wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 11 kwietnia 2006 r., I CSK 175/05, LEX nr 424367; z dnia 26 stycznia 2011 r., I UK 281/10, LEX nr 786372; z dnia 23 stycznia 2012 r., II UK 93/11, LEX nr 1163333; z dnia 4 kwietnia 2014 r., II CSK 405/13, LEX nr 1480316). Rację ma skarżący twierdząc, że wola stron nie pozwalała na wprowadzenie do umowy o pracę postanowień mniej korzystnych niż przepisy prawa pracy. Niemniej jednak zarzut naruszenia art. 18 § 1 k.p. byłby zasadny tylko wówczas, gdyby umowa o pracę łącząca strony prawo do kompensaty kosztów podróży służbowych określała w zakresie mniejszym niż przewidują to przepisy prawa pracy. Należy zauważyć, iż skarżący nie przedstawił w skardze kasacyjnej wyliczeń odnoszących się kalendarzowo do każdego wyjazdu, poprzestając wyłącznie na pierwotnej argumentacji, że kwota 42 euro obejmowała tylko dietę na wyżywienie. Nie podważa również określonych konstatacji Sądów orzekających w sprawie, że kwota 42 euro była wyższa niż suma ryczałtów noclegowych przysługujących pracownikowi według przepisów powszechnych, w tym określonych w § 9 rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 19 grudnia 2002 r. w sprawie wysokości oraz warunków ustalania należności przysługujących pracownikowi zatrudnionemu w państwowej lub samorządowej

jednostce sfery budżetowej z tytułu podróży służbowej poza granicami kraju (Dz.U. Nr 236, poz. 1991 ze zm., dalej jako rozporządzenie z dnia 19 grudnia 2002 r.), w tym diety, której minimalna granica określona była w art. 77⁵ § 4 k.p i w okresie objętym żądaniem pozwu wynosiła 23 zł za dobę.

Podkreślenia wymaga, że Sąd Najwyższy rozpoznając sprawę o tym samym stanie prawnym pomiędzy tymi samymi stronami, wytoczoną na rzecz innego pracownika pozwanej spółki, w wyroku z dnia 13 sierpnia 2015 r., II PK 241/14 (niepublikowany) uznał, że rozbieżność między umową o pracę a regulaminem wynagradzania (art. 77⁵ § 3 k.p.) byłaby wtedy, gdyby regulamin określał kwotę diety, nawet przy założeniu, że zapis regulaminu odnosiłby się tylko do kosztów wyżywienia, czyli nie obejmował ryczałtów noclegowych. Regulamin nie jest jednak wyłącznym źródłem spornego świadczenia, gdyż silniejsza jest ustawa (art. 9 k.p) i kierowcy mają prawo do należności na pokrycie kosztów związanych z wykonywaniem zadania służbowego, ustalanych na zasadach określonych w przepisach ustawowych, w tym wypadku w art. 77⁵ § 3-5 k.p. w związku art. 21a ustawy z 16 kwietnia 2004 r. o czasie pracy kierowców (jednolity tekst: Dz.U. z 2012 r., poz. 1155 ze zm.), czyli do ryczałtów za noclegi według stawek określonych w § 9 rozporządzenia z dnia 19 grudnia 2002 r. Powyższy pogląd wprost wynika z uchwały Sądu Najwyższego w składzie siedmiu sędziów z dnia 12 czerwca 2014 r., II PZP 1/14 (OSNP 2014 nr 12, poz. 164), w której przyjęte zostało, że zapewnienie pracownikowi - kierowcy samochodu ciężarowego odpowiedniego miejsca do spania w kabinie tego pojazdu podczas wykonywania przewozów w transporcie międzynarodowym nie stanowi zapewnienia przez pracodawcę bezpłatnego noclegu w rozumieniu § 9 ust. 4 rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 19 grudnia 2002 r. w sprawie wysokości oraz warunków ustalania należności przysługujących pracownikowi zatrudnionemu w państwowej lub samorządowej jednostce sfery budżetowej z tytułu podróży służbowej poza granicami kraju (Dz.U. Nr 236, poz. 1991 ze zm.), co powoduje, że pracownikowi przysługuje zwrot kosztów noclegu na warunkach i w wysokości określonych w § 9 ust. 1-3 tego rozporządzenia albo na korzystniejszych warunkach i wysokości, określonych w umowie o pracę, układzie zbiorowym pracy lub innych przepisach prawa pracy. W uchwale wyjaśniono, że zwrot kosztów noclegu

kierowca powinien otrzymać według reguł takich jak w podróży służbowej, mimo że ustawa o czasie pracy kierowców dopiero od dnia 3 kwietnia 2010 r. kwalifikuje pracę kierowców jako podróż służbową. Innymi słowy orzecznictwo potwierdza, na co zwraca uwagę skarżący w uzasadnieniu skargi kasacyjnej, że wymagany standard noclegu dla kierowcy międzynarodowego jest czymś innym niż nocleg w kabinie samochodu (por. wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 18 listopada 2014 r., II PK 36/14, LEX nr 1567473; z dnia 18 stycznia 2013 r., II PK 144/12, LEX nr 1375389; z dnia 1 kwietnia 2011 r., II PK 234/10, OSNP 2012 nr 9-10, poz. 119 oraz uchwałę Sądu Najwyższego z dnia 7 października 2014 r., I PZP 3/140, OSNP 2015 nr 4, poz. 47).

Sumując powyższe, w rozpoznawanej sprawie można byłoby jedynie rozważyć konflikt pomiędzy umową a ustawą. Skarżący nie dostrzega jednak, że strony w umowie o pracę zgodnie określiły, iż pracownik będzie otrzymywał kwotę 42 euro na utrzymanie kosztów pobytu za granicą na każdy dzień pobytu – od dnia wyjazdu do powrotu na teren Polski, a ustalone w tej wysokości koszty nie są mniej korzystne niż przepisy powszechne w zakresie minimalnych kosztów wyżywienia (art. 77⁵ § 4 k.p.) i ryczałtu za nocleg (§ 9 rozporządzenia z dnia 19 grudnia 2002 r.). Co prawda takie rozliczenie nie odnosi się do każdego konkretnego wyjazdu pracownika, ale przedmiotem sporu była sama zasada, a nie indywidualne rozliczenie poszczególnych wyjazdów.

W tym kontekście traci na znaczeniu problem wykładni pierwotnego zapisu regulaminu wynagradzania oraz zmian w tym regulaminie dokonanych przez stronę pozwaną z dniem 1 września 2009 r. Nie można stracić z pola widzenia, że w regulaminie wynagradzania nie były określone kwoty diet na wyżywienie ani kwoty ryczałtów za noclegi, które w minimalnym zakresie określone są w art. 77⁵ § 4 k.p. oraz w § 9 rozporządzenia z dnia 29 grudnia 2002 r. W tym stanie rzeczy nie ma uzasadnionych podstaw twierdzenie, że regulamin w sposób korzystniejszy niż ustawa regulował należności z tytułu podróży służbowych pracowników w transporcie międzynarodowym. Regulamin wynagradzania w § 11 nie stanowił, że ustalona w umowie o pracę tytułem diety kwota 42 euro dotyczy tylko kosztów wyżywienia bowiem odnosił się ogólnie do „ekwiwalentu pieniężnego na wyżywienie”. Skarżący pomija przy tym, że sprawę zwrotu kosztów podróży strony

uzgodniły w umowie o pracę i realizowały ją – w ustalonym zakresie nie sygnalizując jakichkolwiek wątpliwości wynikających z wykładni oświadczeń woli stron. Nie może zostać niezauważone, że Sądy orzekające w sprawie ustaliły, iż uzgodniona w umowie kwota 42 euro obejmowała diety i ryczałty za noclegi.

Powyższe okoliczności powodują, że nie można za uzasadniony uznać zarzut skargi sprowadzający się do twierdzenia, że umowa o pracę określająca 42 euro za każdy dzień pobytu pracownika za granicą dotyczyła tylko kosztów wyżywienia i takie postanowienia umowy jako korzystniejsze należy traktować jako obowiązujące w pierwszej kolejności. Twierdzenie takie pozostaje w sprzeczności z ustaleniami leżącymi u podstaw zaskarżonego wyroku, a ponadto suma minimalnej diety oraz ryczałtów, wynikająca wówczas z przepisów powszechnych była niższa niż 42 euro. Stąd nie są zasadne zarzuty naruszenia zaskarżonym wyrokiem art. 18 § 1 k.p. i art. 65 § 2 k.c. w związku z art. 300 k.p.

W tej sytuacji całkowicie bezzasadny jest zarzut naruszenia art. 18 § 3 k.p., który skarżący wiąże z postanowieniami zawartymi w § 11 regulaminu wynagradzania, w tym poprzez naruszenie zasady równego traktowania w zatrudnieniu. Po pierwsze z rozważań dokonanych powyżej wynika, że kwestia należności przysługujących pracownikowi z tytułu podróży służbowych uregulowana została całościowo przez strony w umowie o pracę (pkt. 2.4), a nie w regulaminie wynagradzania, a po drugie zarzut nierównego traktowania mógłby być rozważany, mając na uwadze jego uzasadnienie zawarte w skardze kasacyjnej, tylko wówczas, gdyby pracownik - kierowca pozwanej spółki korzystał z hotelu, a pracodawca odmówił mu zwrotu kosztów takiego noclegu w porównaniu z innym pracownikiem, który w czasie podróży służbowej nie spał w samochodzie, co w rozpoznawanej sprawie nie miało miejsca.

Nie jest też trafna argumentacja skargi, iż mając na względzie treść art. 77⁵ § 3 k.p. pracodawca nie mógł w umowie o pracę uregulować kwestii należności z tytułu podróży służbowych. Zastrzeżenie, że nie określa się ich w umowie o pracę, gdy pracodawca jest zobowiązany do ustalenia regulaminu wynagradzania nie powoduje nieważności takich umownych ustaleń, a jedynie stanowi gwarancję dla pracownika. W myśl art. 9 k.p., stanowiącego o hierarchii źródeł prawa, regulamin wynagradzania nie może być mniej korzystny niż ustawa, czyli jego postanowienia

w przedmiocie należności przysługujących tytułem podróży służbowych nie mogą być mniej korzystne niż regulacje wynikające z art. 77⁵ § 4 k.p. w związku z rozporządzeniami Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 19 grudnia 2002 r. w sprawie wysokości i warunków ustalania należności przysługujących w państwowej lub samorządowej jednostce sfery budżetowej z tytułu podróży służbowej na obszarze kraju i za granicą (Dz.U. Nr 236, poz. 1990 i 1991 ze zm.). A zatem skoro strony skonkretyzowały w umowie o pracę wysokość należności przysługujących pracownikowi – kierowcy międzynarodowemu z tytułu podróży służbowych, to nie jest ona nieważna tylko dlatego, że kwestia ta powinna zostać ustalona w regulaminie wynagradzania. W tej konstatacji zarzut oparty na niewłaściwym zastosowaniu art. 77⁵ § 3 k.p. nie daje podstaw do stwierdzenia nieważności umowy o pracę P.J.

W świetle argumentacji przedstawionej powyżej nie są zasadne pozostałe zarzuty skargi kasacyjnej. Nie można zgodzić się ze skarżącym, kiedy powołując się na treść art. 77⁵ § 1, 3 i 5 k.p. oraz § 2 ust. 2 lit. b oraz § 9 rozporządzenia z dnia 19 grudnia 2002 r. twierdzi, że skoro regulamin wynagradzania nie zawiera określenia samej wysokości należnego pracownikowi ekwiwalentu na pokrycie kosztów pobytu za granicą, to pracownikowi przysługuje wynagrodzenie zgodnie ze wskazaniami zawartymi w powszechnie obowiązujących przepisach kodeksu pracy. Skarżący po raz kolejny pomija postanowienia umowne stron i nie stara się przedstawić wyliczeń, które pozwalałyby przyjąć, że kwota 42 euro była niższa niż przysługujące pracownikowi należności z tego tytułu na podstawie art. 77⁵ § 4 k.p. w związku z rozporządzeniem z dnia 19 grudnia 2002 r. Natomiast odwoływanie się do art. 77⁵ § 5 k.p. jest uprawnione wówczas, gdy regulamin wynagradzania lub umowa o pracę nie zawierają postanowień, o których mowa w art. 77⁵ § 3 k.p., czyli kwot należności dotyczących podróży służbowych.

Z tych motywów nie jest też zasadny zarzut naruszenia art. 241¹³ § 2 k.p. w związku z art. 77² § 5 k.p. Powyższe przepisy stanowią, iż postanowienia regulaminu mniej korzystne dla pracowników wprowadza się w drodze wypowiedzenia pracownikom dotychczasowych warunków umowy o pracę lub innego aktu stanowiącego podstawę nawiązania stosunku pracy. W rozpoznawanej sprawie art. 241¹³ § 2 k.p. nie ma zastosowania bowiem z ustalonego stanu

faktycznego wyniku, że postanowienia umowy o pracę były korzystniejsze w zakresie należności przysługujących z tytułu podróży służbowych niż określone w regulaminie wynagradzania i dlatego pracodawca nie był zobligowany dokonać wypowiedzenia zmieniającego. Natomiast zarzut naruszenia zaskarżonym wyrokiem § 9 ust. 2 rozporządzenia z dnia 19 grudnia 2002 r. byłby zasadny wówczas, gdyby Sąd oddalił powództwo uznając, że kierowcy nie mają prawa do ryczałtu za noclegi z uwagi na spanie w kabinie samochodu, ponieważ taka wykładnia sprzeczna byłaby ze stanowiskiem Sądu Najwyższego zaprezentowanym w uchwale składu siedmiu sędziów z dnia 12 czerwca 2014 r., II PZP 1/14 (OSNP 2014 nr 12, poz. 164). W rozpoznawanej sprawie Sądy przyjęły, że pracownik otrzymywał ryczałt za nocleg, który obejmowała kwota 42 euro ustalona przez strony w umowie o pracę. Wobec powyższego umowa o pracę gwarantowała pracownikom – kierowcom międzynarodowym nie mniejszą kompensatę niż kwota ryczałtu za nocleg wynikająca z rozporządzenia z dnia 19 grudnia 2002 r.

Na uwzględnienie nie zasługują również ostatnie zarzuty skargi kasacyjnej dotyczące nieprawidłowego zastosowania i błędnej wykładni art. 8 ust. 8 rozporządzenia (WE) nr 561/2006 z dnia 15 marca 2006 r. w sprawie harmonizacji niektórych przepisów socjalnych odnoszących się do transportu drogowego oraz zmieniające rozporządzenia Rady (EWG) nr 3821/85 i (WE) 2135/98, jak również uchylające rozporządzenie Rady (EWG) nr 3820/85 (Dz.U. UE. L. 2006.102.1) oraz art. 14 ustawy dnia 16 kwietnia 2004 r. o czasie pracy kierowców, które dotyczą gwarantowanych okresów odpoczynku dobowego i tygodniowego i nie obejmują kwestii kompensaty kosztów podróży służbowej, na co zwracał już uwagę Sąd Najwyższy w uzasadnieniu uchwały z dnia 12 czerwca 2014 r., II PZP 1/14.

Z powyżej przytoczonych względów, stosownie do art. 398¹⁴ k.p.c., Sąd Najwyższy orzekł jak w sentencji wyroku, orzekając o kosztach na podstawie art. 98 i 99 k.p.c. oraz § 6 pkt 6, § 11 ust. 1 pkt 2 i § 12 ust. 4 pkt 2 rozporządzenia z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu (jednolity tekst: Dz.U. z 2013 r., poz. 490 ze zm.).

kc